

Infoboekje Vakkenkeuze 3 & 4 mavo

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Algemene informatie over de profielkeuze	4
Informatie Aardrijkskunde	8
Informatie Biologie	9
Informatie Duits	10
Informatie Economie	11
Informatie Engels	13
Informatie Frans	14
Informatie Geschiedenis	16
Informatie Kunstvakken 1 (CKV)	17
Informatie Kunst Beeldend	18
Informatie Kunst Drama	19
Informatie Kunst Muziek	20
Informatie Lichamelijke Opvoeding	21
Informatie LO 2	22
Informatie Maatschappijleer	24
Informatie Nask1	25
Informatie Nask2	26
Informatie Nederlands	28
Informatie Spaans	29
Informatie Wiskunde	30
Bijlage 1: Vakkenkeuze 3 mavo	31
Bijlage 2: Vakkenkeuze 4 mavo	32
Bijlage 3: Havo profielen	33
Bijlage 4: Lessentabel 3 en 4 mavo	34

Voorwoord

Het maken van een vakkenkeuze is vaak lastig voor een leerling in klas 2 of 3. Het vraagt van je om ver vooruit te kijken en na te denken over de toekomst. Je mentor begeleidt je in deze ontdekkingsreis waarbij je niet alleen jezelf leert kennen, maar ook de buitenwereld wat beter gaat bekijken. Je ouders zijn ook sterk van invloed op jouw vakkenkeuze. Maar voor alle partijen geldt dat ze goed geïnformeerd moeten zijn voordat er een weloverwogen keuze gemaakt kan worden.

Na toetsweek 1 start dit proces en komt de decaan in de klas informatie geven over de keuzemogelijkheden. In deze periode tot aan toetsweek 2 zijn er verschillende activiteiten gepland. Je gaat tijdens het mentoruur aan de slag met een profielkeuzeboekje met diverse opdrachten. Je gaat onder andere een interesstest maken om te ontdekken welke richtingen bij jou kunnen passen. Je krijgt informatie over vakken die je kan kiezen maar nog niet eerder gevolgd hebt. De vakdocenten geven tijdens de les voorlichting over wat je bij het vak kan verwachten in 3 en of 4 mavo.

Na TW2 ga je een keuze maken welk profiel en vakken jij wil kiezen voor de bovenbouw. In periode 3 kun je dit laten bezinken en mocht je toch nog spijt hebben dan kun je tot vlak na TW3 je keuze nog wijzigen via de decaan.

Deze reader is een naslagwerk waarin veel informatie gebundeld is. Hierin staat algemene informatie over de profielkeuze en informatie over de vakken in de bovenbouw. Ook staan in de bijlagen de profielen met de vakken.

Kortom, met deze reader heb je veel informatie in handen die je kan helpen bij het maken van een weloverwogen vakkenkeuze. Mocht je nog vragen hebben of erover willen praten dan kun je een afspraak maken met de decaan.

Veel succes met jouw keuze!

Met vriendelijke groet,
de decanen

N.B. de informatie in deze reader is aan verandering onderhevig. Soms kan een verandering optreden na het verspreiden van deze reader, we rekenen op uw begrip hiervoor. We streven ernaar dat alle informatie in deze reader juist is.

Datum van uitgave: november 2025

Algemene informatie over de profielkeuze

Van 2 naar 3 mavo

In 2 mavo kies je een vakkenpakket voor 3 mavo. Daarbij kies je uit één van de vier profielen: Techniek, Groen, Economie of Zorg & Welzijn. Daarmee heb je een groot deel van je eindexamenvakken gekozen. Je volgt in 3 mavo 8 examenvakken; Nederlands en Engels zijn voor iedereen verplicht, daarnaast kies je 6 vakken in een profiel.

Van 3 naar 4 mavo

Van 3 naar 4 mavo maak je weer een vakkenkeuze, maar je kan hier geen vakken meer kiezen die je niet gevolgd hebt in 3 mavo. Dus je vakkenkeuze voor 3 mavo bepaalt grotendeels je keuze voor 4 mavo. Van de 8 gevolgde vakken in 3 mavo kies je of je in 4 mavo verder gaat met 6 of 7 vakken. Dus maximaal twee vakken kun je nog laten vervallen, maar je kiest geen nieuwe vakken meer. Het is dus verstandig om beide profielen naast elkaar te leggen om te zien welk vak(ken) je nog kan laten vallen in 4 mavo.

Toelating tot MBO

De vier profielen bieden veel keuzemogelijkheden. Zo zijn er vakkencombinaties mogelijk waarmee meerdere profielen gecombineerd worden. Het is belangrijk om te weten dat het MBO geen profieleis of vakkeneis als toelating heeft. Welk vakkenpakket de leerling nu ook kiest, de leerling is altijd toelaatbaar tot mbo-niveau 3/4. Met of zonder wiskunde heeft dus geen invloed op de toelating. Dit kan een geruststelling bij het maken van de vakkenkeuze, dat er eigenlijk geen onoverkomelijke gevolgen aan vast hangen voor de toelating tot het vervolgonderwijs.

Wel kan het invloed hebben op de aansluiting. U kunt zich voorstellen dat een vak als biologie bijvoorbeeld een aanrader is voor een opleiding Verpleegkunde.

Voorwaarden extra/zevende vak 4 mavo

Als mavoleerling doe je examen in zes vakken. Het is mogelijk om een zevende examenvak te volgen in mavo 4. Dit kan zorgen voor meer uitdaging. Tevens kan dit je ook helpen om je slagingskansen te vergroten en de doorstroommogelijkheid naar havo open te houden. Er zijn bepaalde voorwaarden om een zevende vak te mogen kiezen.

Je komt in aanmerking voor een zevende vak als je voldoet aan deze vier eisen:

- Je staat minstens een 6,8 gemiddeld voor de gekozen zes vakken samen; én
- je staat minstens een 6,5 gemiddeld voor het te kiezen zevende vak; én
- je hebt een voldoende of goed als inzetbeoordeling voor het te kiezen vak; én
- je hebt een positief vakadvies van de vakdocent gekregen in Magister.

Als je niet aan elk van deze vier eisen voldoet, maar toch de wens hebt om een zevende vak te kiezen, dan mag je dit kenbaar maken bij je mentor. Aan het eind van het schooljaar besluit een commissie bestaande uit de leerlingcoördinator, decaan, mentor en afdelingsleider dan of je het zevende vak toch mag kiezen. De commissie maakt dan de afweging of je met succes een zevende vak zou kunnen volgen.

Vakkenkeuze voor Doorstroom naar de havo

Na het behalen van het mavodiploma kan een leerling doorstromen naar 4 havo. Daarbij is het heel belangrijk dat het gekozen vakkenpakket van de mavo aansluit op het gewenste profiel op de havo. Als een vak niet gevolgd is op de mavo kan dat de kans van slagen op de havo zeer sterk verkleinen. U vindt de havo profielen in de bijlage. Indien u hierover advies wenst kunt u contact opnemen met de decaan om de profielen te vergelijken.

Het verschil hierbij is dat het HBO wel toelatingseisen stelt voor wat betreft het vakkenpakket van de leerling. Mocht de leerling een specifieke opleiding in gedachten hebben op het HBO dan is het verstandig om op de website van de hogeschool de toelatingseisen op te zoeken.

Daarnaast is het ook belangrijk om niet uit het oog te verliezen om niet alles te kiezen voor de toekomst maar te kijken naar wat nu realistisch en haalbaar is voor de leerling.

Doorstroomrecht mavo 4 naar havo 4

Aan de doorstroom van mavo 4 naar havo 4 is er een aantal voorwaarden gesteld.

- Een leerling mag doorstromen wanneer deze in 4 mavo een extra/zevende vak volgt uit de vrije keuzevakken.* Óf:
- Cijfereis: Wanneer een leerling geen extra/zevende vak heeft geldt de cijfereis van een 6,8 gemiddeld als eindcijfer of een positief advies van de overgangsvergadering.

*Wanneer een leerling een extra/zevende vak heeft, maar als eindcijfer lager dan 5,0 scoort komt het extra/zevende vak te vervallen. Wanneer deze leerling slaagt met zes vakken en de wens heeft door te stromen naar havo 4, dan geldt de bovenstaande cijfereis van 6,8.

Overstapprogramma: Wanneer een leerling voldoet aan de doorstroomwaarden en de overstap maakt naar havo 4 bestaat, afhankelijk van de profiel- en vakkenkeuze, de mogelijkheid dat een leerling voor één of meerdere vakken een overstapprogramma maken met eventueel bijhorende toetsen. Ondanks dat een leerling een vak wel gevolgd heeft kan er soms toch een 'gat' zijn in de kennis van 4 mavo naar 4 havo. Om ervoor te zorgen dat de doorstroom naar de havo succesvol wordt is het belangrijk dat de leerling dan de betreffende stof inhaalt.

Van MBO naar HBO

Na het behalen van een mbo-niveau 4 diploma kan een leerling doorstromen naar het eerste jaar van het HBO. Hier zijn geen aanvullende toelatingseisen, wel is er soms een opfriscursus om de aansluiting te verbeteren. Op het HBO worden bacheloropleidingen aangeboden die 4 jaar duren, maar er zijn sinds enkele jaren ook Associate Degree diploma's te behalen in twee jaar. Deze zijn uitermate geschikt voor een mbo-leerling die al de nodige praktijkervaring heeft en zijn kennis naar een hoger niveau wil tillen. Deze route kan een mooi alternatief zijn voor de route mavo-havo als de leerling graag praktisch gericht bezig is met een vakgebied.

Voor meer info over de AD-opleidingen en welke aangeboden worden verwijzen we u graag naar de website van [Fontys](https://fontys.nl).

Vakkenvoorlichting

De leerlingen krijgen informatie over de vakken in de bovenbouw tijdens de les. De docenten zullen tijdens hun les vertellen wat er anders is 3 en 4 mavo, welke onderwerpen aan bod komen et cetera.

Er zijn ook vakken waarin je nog geen les hebt gehad in 2 mavo die je wel kunt kiezen voor 3 mavo. Deze vakken zullen apart voorlichting geven. Voor 2 mavo zijn dit LO2, nask2 en kunst drama.

Vak adviezen

Na periode 2 krijgen alle leerlingen een advies van de vakdocent in Magister. Dit advies heeft betrekking op de slaagkans van het vak in de bovenbouw. Alleen de vakken die gekozen kunnen worden geven een advies.

Bij het geven van een advies wordt rekening gehouden met de resultaten van periode 1 en 2, de capaciteiten en de werkhouding van de leerling met daarbij de verandering van de vakinhoud in de bovenbouw. Per vak kunnen meerdere factoren een rol spelen, dit leest u in de toelichting bij de vakken.

Een advies kan zijn:

+ : positief. De docent denkt dat de leerling dit vak aan kan in de bovenbouw.

? : twijfelachtig. De docent twijfelt of de leerling het vak aan kan in de bovenbouw.

- : negatief. De docent denkt dat de leerling dit vak niet aan kan in de bovenbouw en raadt dus af om het vak te kiezen.

Het is erg belangrijk om deze adviezen serieus te nemen en hierover in gesprek te gaan met de docent mocht de leerling of de ouders het advies niet begrijpen. De docent heeft geen glazen bol maar kan wel een prognose maken van het succes van de leerling gebaseerd op ervaringen van voorgaande leerjaren.

Profielkeuzedatum

Uiterlijk donderdag 29 januari 2026 kiezen de leerlingen een profiel. Ze vullen hun profielkeuze digitaal in via het roosterprogramma Zermelo. Dit profiel wordt besproken in de rapportvergadering en leerlingen krijgen de ingevulde profielkeuze geprint met eventuele opmerkingen erbij mee naar huis. Ouders dienen dit te ondertekenen waarmee ze aangeven dat ze dit gezien hebben. De leerling levert het weer in bij de mentor.

Mocht een leerling nog een wijziging willen maken in de gemaakte profielkeuze dan kan dit uiterlijk tot donderdag 9 april 2026. Dit dient te gebeuren door een mailtje van ouders naar de decaan.

Regels omtrent wijzigingen

In het tweede en derde leerjaar staat de profielkeuze centraal. Het is een uitgebreid en zorgvuldig traject, begeleid door mentor, decaan en vakdocenten. Wij gaan ervan uit dat leerlingen een bewuste keuze maken. Het definitieve profiel, dat de leerlingen kiezen in april, bevat de vakken waarmee de leerling in het eindexamenjaar zijn/haar diploma behaalt.

Het vakkenpakket zoals gekozen bij de definitieve profielkeuze kan in de loop van het leerjaar niet meer gewijzigd worden. Enkel om gewichtige redenen kan de leerling in periode 4 een verzoek indienen bij de decaan. Dit verzoek wordt door de bevorderingsvergadering beoordeeld. De directie neemt uiteindelijk de beslissing.

Bevorderingsnormen

Alle vakken tellen mee voor de overgang. Dit betekent dat de leerling voor alle vakken zijn best moet blijven doen, ook voor de vakken die hij/zij niet kiest. De gekozen vakken voor klas 3 of 4 kunnen van invloed zijn op de overgangsvergadering.

Voor de volledigheid leest u hieronder de bevorderingsnormen van klas 2 mavo naar 3 mavo en van 3 mavo naar 4 mavo:

Klas 2: mavo

Een leerling is bevorderd wanneer:

- het gemiddelde van alle vakken samen ten minste 6,0 is én
- de eindcijfers voldoen aan één van de volgende eisen:
 - alle eindcijfers zijn 6 of hoger, of
 - de leerling heeft één 5 en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger, of
 - de leerling heeft twee 5-en en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger, of
 - de leerling heeft één 5 en één 4 en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger, of
 - de leerling heeft drie 5-en en verder zijn alle eindcijfers 6 of hogerén
- het eindcijfer voor Nederlands ten minste een 5 is.

Alle leerlingen die niet voldoen aan de overgangsnorm worden besproken.

De docentenvergadering neemt dan de beslissing.

Doubleren in klas 2 mavo is niet mogelijk.

Klas 3: mavo

Een leerling is bevorderd wanneer:

- het eindcijfer voor Nederlands ten minste een 5 is én
- voor de vakken levensbeschouwing, lichamelijke opvoeding en kunstvakken 1 de beoordeling minimaal "voldoende" is én
- de eindcijfers voldoen aan één van de volgende eisen:
 - alle eindcijfers zijn 6 of hoger, *of*
 - de leerling heeft één 5 en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger, *of*
 - de leerling heeft twee 5-en, minimaal één 7 of hoger en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger, *of*
 - de leerling heeft één 4, minimaal één 7 of hoger en verder zijn alle eindcijfers 6 of hoger.

Alle leerlingen die niet voldoen aan de overgangsnorm worden besproken.

De docentenvergadering neemt dan de beslissing.

Extra vak

Een leerling doet examen in zes vakken. Het is mogelijk om een zevende examenvak te volgen

in mavo 4. Dit kan zorgen voor meer uitdaging. Tevens kan dit ook helpen om de slagingskansen te vergroten en de doorstroommogelijkheid naar havo open te houden. Er zijn bepaalde voorwaarden om een zevende vak te mogen kiezen. Deze heeft u op de vorige pagina kunnen lezen.

Informatie Aardrijkskunde

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Bij aardrijkskunde leer je dingen over de natuur en over de mens. Je onderzoekt bijvoorbeeld aan de ene kant waar orkanen voorkomen en waarom juist daar. Aan de andere kant kijk je naar de gevolgen voor de mensen in dat gebied. Aardrijkskunde is dus een veelzijdig vak. Weet je nog niet wat je later wil worden? Kies dan aardrijkskunde! Met dit vak kun je alle kanten op.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

In 3 mavo komen deze drie thema's aan bod: Arm en rijk – Bronnen van energie – Grenzen en identiteit.

In 4 mavo komen deze drie thema's aan bod: Weer en klimaat – Bevolking en ruimte – Water.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Je woont op aarde en komt meer te weten over jouw planeet.

De wereld verandert steeds. Bij aardrijkskunde leer je begrijpen waarom dat gebeurt en wat dat betekent voor jou. Zo snap je beter hoe de wereld werkt — dichtbij én ver weg.

Het vak is actueel, de onderwerpen komen ook in het nieuwsjournaal voor. Je begrijpt het nieuws beter.

Je leert verbanden leggen. Hierdoor kun je bepaalde gebeurtenissen verklaren of zelfs voorspellen. Je kunt ook je mening beter onderbouwen.

Hoe wordt het vak gegeven?

Zowel in 3 mavo als in 4 mavo krijg je drie keer in de week les. We wisselen theorie en praktijk met elkaar af. Tijdens de lessen besteden wij veel aandacht aan vaardigheden. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het lezen en goed interpreteren van vragen. Maar ook aan het lezen van kaarten en grafieken.

We gebruiken methode BuitenLand. De methode heeft een online omgeving waarin je de digitale versie van het boek kunt raadplegen. Ook zijn hier extra opdrachten en filmpjes te vinden om met de leerstof te oefenen.

Hoe komt het advies tot stand?

Bij het geven van een advies kijken wij naar zowel cijfers als naar inzet. Hierbij kijken wij voornamelijk naar hoe de leerling bij de drie onderdelen (reproductie, inzicht en toepassing) scoort. De twee laatstgenoemde zijn belangrijk voor het Centraal Schriftelijk Examen waar wij naar toe werken. Scoor je voldoende bij inzicht- en toepassingsvragen, dan krijg je een positief advies.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

De thema's van 4 mavo komen zowel in het schoolexamen als in het Centraal Schriftelijk Examen voor.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Heb je nog vragen? De hele sectie aardrijkskunde staat voor je klaar! Stel je vraag gerust aan een van ons. Als de docent geen antwoord kan geven op jouw specifieke vraag, word je doorverwezen naar een collega.

Informatie Biologie

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Je moet interesse hebben in het menselijk lichaam en in biologische processen. Het helpt ook als je een vervolgopleiding wil gaan doen waarin biologie aan bod komt.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo? In mavo 3 gebruiken we de methode *Biologie voor jou* vmbo-GT deel 3a en 3b. In dit leerjaar maken leerlingen kennis met een breed scala aan biologische onderwerpen. Ze bestuderen onder andere planten en dieren, de kringlopen in de natuur, erfelijkheid en evolutie, en de bouw van het menselijk lichaam. De nadruk ligt hierbij op het begrijpen van basisbegrippen, het kunnen benoemen van structuren en processen en het leggen van eenvoudige verbanden. Ook leren leerlingen hoe biologie in het dagelijks leven en in hun omgeving terugkomt.

In mavo 4 werken we met deel 4a en 4b van de methode. Hier ligt de nadruk vooral op het **menselijk lichaam en gezondheid**. Leerlingen verdiepen zich in de bouw en werking van organen en orgaanstelsels, zoals de ademhaling, bloedsomloop en het zenuwstelsel. Daarnaast komen thema's aan bod zoals voeding, spijsvertering en het bestrijden van ziekten. In dit jaar staat de toepassing van kennis centraal: leerlingen leren verbanden leggen tussen verschillende stelsels, verklaringen geven voor verschijnselen en biologische kennis gebruiken om gezondheidsvragen of maatschappelijke thema's te begrijpen.

Verder is mavo 4 sterk gericht op de voorbereiding op het eindexamen. Leerlingen oefenen uitgebreid met examengerichte opdrachten en leren werken volgens de vraagstelling en denkstappen die op het examen gevraagd worden. Hierdoor ontwikkelen zij niet alleen inhoudelijke kennis, maar ook de vaardigheden om die kennis in verschillende contexten toe te passen.

Kort samengevat: in mavo 3 draait het om een brede oriëntatie en het opbouwen van basiskennis, terwijl in mavo 4 de focus ligt op verdieping in het menselijk lichaam, gezondheid en het leggen van verbanden als voorbereiding op het eindexamen.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Alle vakken in de zorg vragen over het algemeen biologische kennis. Daarnaast is biologie erg handig als je de groen richting in wil.

Hoe wordt het vak gegeven?

In 3 mavo krijg je drie lessen biologie per week en in 4 mavo vier lessen per week. De lessen bestaan vooral uit theorie, maar we doen regelmatig practica. Ook hebben we jaarlijks een excursie in mavo 3 en 4.

We gebruiken de methode *Biologie voor jou*, versie vmbo-GT. In 3 mavo gebruiken we deel 3a en 3b. In 4 mavo werken we met deel 4a en 4b van de methode.

Via [deze website](#) kun je online boeken inzien van deze methode.

Hoe komt het advies tot stand?

Het advies aan het einde van klas 2 is gebaseerd op de door de leerling behaalde resultaten en daarnaast de inzet en interesse die de leerling in het vak toont tijdens de lessen.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Meneer van Dijk, erikvandijk@fritsphilips.eu

Informatie Duits

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Een leerling zou Duits moeten kiezen als hij of zij geïnteresseerd is in Duitsland en meer wil weten over ons buurland en de inwoners. Uit onderzoek (*Internationaliseren met ambitie*, 2016) blijkt dat er in Nederland grote behoefte is aan personeel dat de Duitse taal beheerst. Dat geldt voor allerlei bedrijven, vooral in de techniek en het toerisme.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

Het grootste verschil met de onderbouw is dat in de bovenbouw de nadruk ligt op de vaardigheden. In de onderbouw heb je je woordenschat en kennis van de grammatica opgebouwd en uitgebreid. Die zet je in de bovenbouw in om je vaardigheden (luisteren, spreken, schrijven, lezen) verder te ontwikkelen. De vaardigheden die in de onderbouw zijn aangeleerd, worden in de bovenbouw verbreed en verdiept. Omdat we met doorlopende leerlijnen werken, komen alle vaardigheden in elke jaarlaag terug.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Kennis van het Duits en van Duitsland komt van pas als je wilt reizen, maar ook als je een economische of technische opleiding wilt doen (Duitsland is nog steeds de belangrijkste handelspartner van Nederland) of als je een opleiding in het toerisme leuk vindt. Bovendien kun je ook een (deel van je) opleiding gaan volgen in Duitsland (Duitsers betalen geen collegegeld) of daar stage gaan lopen.

Hoe wordt het vak gegeven?

We werken met de methode *Neue Kontakte*, aangevuld met actuele opdrachten. In de bovenbouw hebben alle leerlingen drie lessen Duits per week. De vaardigheden komen in de les allemaal evenveel aan bod: lezen, luisteren, schrijven en spreken. De theorie (grammatica en idioom) is hierbij ondersteunend en wordt waar nodig uitgelegd en herhaald. Van de drie lessen per week wordt in mavo 3 gemiddeld ongeveer twee lessen aan theorie besteed, en in mavo 4 één les. De overige lestijd wordt besteed aan de vaardigheden.

Hoe komt het advies tot stand?

Omdat de vaardigheden in de bovenbouw het belangrijkste zijn, kijken we bij het advies vooral naar de cijfers van de vaardigheidstoetsen: leesvaardigheid, spreek- en gespreksvaardigheid, luistervaardigheid en schrijfvaardigheid. Woordkennis en grammaticale kennis vormen de onmisbare basis voor alle genoemde vaardigheden, dus tellen de cijfers van de proefwerken ook mee voor het advies.

Waarom heeft een leerling soms een voldoende als eindcijfer en een ontrading als advies?

Omdat de vaardigheden zo belangrijk zijn in de bovenbouw, kan het voorkomen dat de docent – ook bij een voldoende als eindcijfer – een negatief advies geeft, als de cijfers voor de vaardigheidstoetsen laag zijn.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten er in het Centraal Schriftelijk Examen?

Het CSE bestaat uit een aantal leesteksten met vragen. Dit bepaalt de helft van het examencijfer. De andere vaardigheden zitten in de schoolexamens: kijk- en luistervaardigheid, spreek- en gespreksvaardigheid, schrijfvaardigheid en literatuur.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

De docenten van klas 2 en 3 geven in december vakvoorlichting. Voor extra vragen kun je terecht bij mevrouw Heijmans.

Informatie Economie

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Het vak economie geeft je inzichten in de behoeften die wij als mens hebben, de keuzes die we maken en waarom? Hoe bepaalde zaken in Nederland geregeld worden en over wetten en regels die er zijn. Dus als je wilt begrijpen wat er allemaal in de wereld gebeurt, is het vak economie een must. Dit is natuurlijk ook goed voor je algemene ontwikkeling.

Maar natuurlijk moet het je vooral **leuk** lijken!

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

Waarschijnlijk heb je al wel eens iets gehoord over de economische crisis, de stijgende huizenprijzen of over de werkloosheid in Nederland. Dit zijn enkele onderwerpen die aan bod komen bij het vak economie. Wellicht weet je dus meer van het vak economie dan dat je zelf beseft.

Het vak economie is onderverdeeld in een aantal concepten. Concepten zijn eigenlijk allemaal verschillende onderwerpen zoals:

- Werkloosheid en werkgelegenheid
- Inkomen, inflatie, consument (en zaken)
- Belastingen en de overheid
- Rente op sparen en lenen
- Wisselkoers
- Geldzaken en verzekeren
- Arbeid, productie, markt en ondernemingsvormen
- Internationale handel en ontwikkeling

Daarnaast moet je een aantal (reken)vaardigheden beheersen zoals bijvoorbeeld rekenen met procenten en het aflezen van grafieken en tabellen.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

- Je leert *hoe geld werkt* – handig als je later zelf je salaris, vaste lasten en spaargeld wilt regelen.
- Je begrijpt *hoe bedrijven en winkels keuzes maken*, bijvoorbeeld over prijzen, reclame en winst.
- Je leert *slim omgaan met geld*, ook als consument: hoe je kunt besparen en wat verstandig kopen is.
- Je snapt *hoe de overheid en belastingen werken*, wat goed van pas komt als je straks gaat werken of stemmen.
- Je ontdekt welke beroepen te maken hebben met geld, handel of ondernemerschap – handig als je later iets met *bedrijf, marketing, administratie, ondernemen of verkoop* wilt doen.

Hoe wordt het vak gegeven?

Het vak economie wordt in de tweede klas gegeven als een soort kennismaking met bepaalde onderwerpen en met vaardigheden waarover je moet beschikken.

Het grote verschil in de bovenbouw met klas twee zit in de grotere omvang van de leerstof (ook bij de toetsen) en daaraan gekoppeld het werktempo. Je krijgt in de derde klas 3 lesuren Economie. In de vierde klas krijg je 4 lesuren Economie. In beide jaren wordt de theorie uitgelegd en de vaardigheden getraind. Wij werken met flexboeken (werk en leerboek) van Noordhoff; Pincode.

Hoe komt het advies tot stand?

Op basis van eerder behaalde resultaten, inzet en houding.

Enkele succesindicatoren zijn:

- De mate van algemene ontwikkeling en de bereidheid hier iets aan te doen;
- De leesvaardigheid en de liefde voor getallen;
- De mate van fysieke en/of geestelijke aanwezigheid in de lessen;
- De bereidheid om te luisteren en te werken;
- Het inzicht;

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

In het Programma van Toetsing en Afsluiting, het zogenaamde PTA, dat iedere leerling aan het begin van de 3^e of 4^e klas via de ELO kan raadplegen, staat precies aangegeven wat er voor het vak Economie getoetst wordt en welke weging eraan gegeven wordt. Alle eerdergenoemde onderwerpen en vaardigheden komen aan bod en worden getoetst. Het is voor iedere leerling van groot belang dat document goed te bestuderen.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

De docenten van klas 2 en 3 geven voor toetsweek 2 vak voorlichting. Voor extra vragen kun je terecht bij mevrouw Seval en/of meneer Vissers.

Informatie Engels

Wat is inhoudelijk het verschil tussen de onderbouw en de bovenbouw?

In de bovenbouw wordt de bestaande kennis van grammatica, vocabulaire en vaardigheden verder uitgebreid en verdiept. De leerlingen leren langere en inhoudelijk (qua vocabulaire) zwaardere teksten uit kranten en tijdschriften lezen. Ook leren ze langer en intensiever te luisteren/kijken naar Engelstalige radio- en tv-fragmenten. Bovendien moeten ze formele en informele Engelstalige teksten leren schrijven.

Hoe wordt het vak gegeven?

Engels wordt in M3 en M4 drie uur per week gegeven. Vanaf schooljaar 2025-2026 werken we in M3 en M4 met New Interface

Geen advies voor Engels!?

Iedere leerling heeft Engels in de bovenbouw. De keuze wel/geen Engels is er daarom niet.

Het eindexamenjaar

In het eindexamenjaar wegen naast leesvaardigheid ook de toegepaste vaardigheden spreek- en schrijfvaardigheid zwaar mee. Wanneer een leerling deze vaardigheden minder goed beheerst, kan dit een indicatie zijn dat Engels met een onvoldoende wordt afgesloten. De toetsen waarin basiskennis (vocabulaire en/of grammatica) wordt getoetst, zijn ook aanwezig in de bovenbouw.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten er in het Centraal Schriftelijk Examen?

Het centraal schriftelijk eindexamen is 50% van het eindcijfer en bestaat alleen uit leesvaardigheid. Het schoolexamen is de andere helft van het eindcijfer. Dit bestaat uit:

Kijk- en Luistervaardigheid

Gespreksvaardigheid

Schrijfvaardigheid

Leesvaardigheid

Vocabulairekennis en grammatica

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Beheersing van het Engels is tegenwoordig noodzakelijk voor bijna elke vervolgopleiding. Ook op het MBO kan Engels terugkomen als vak. Deze lessen worden vaak in het Engels gegeven. Op het MBO kan het zo zijn dat stages in het buitenland gelopen (moeten) worden, je krijgt soms te maken met buitenlandse studiegenoten.

Informatie Frans

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Het vak **Frans is een aanrader** voor alle leerlingen die de taal op de eerste plaats leuk vinden, die best mooie cijfers halen, die iets willen weten over Frankrijk en haar geschiedenis, maar ook voor leerlingen die tijdens hun vervolgstudie graag een internationale stage willen lopen in een Franstalig land en/of later iets willen gaan doen in het nationale en internationale bedrijfsleven en/of in de politiek. Uit recent wetenschappelijk onderzoek (verricht door de HAN met als titel: 'Het economisch belang van het Frans ten opzichte van de andere schooltalen'), blijkt dat er binnen ondernemend Nederland nog altijd grote behoefte is aan personeel dat de Franse taal beheerst.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

Afgezien van het oplopende niveau is er geen wezenlijk verschil. Alle basisvaardigheden die in de onderbouw aangeleerd zijn, komen in de bovenbouw uitgebreider aan bod. We hebben het dan over kijk- en luistervaardigheid, spreekvaardigheid, schrijfvaardigheid én... leesvaardigheid. Er is natuurlijk wel sprake van verbreding en verdieping van alle onderdelen. Je gaat ook 1 boekje lezen in 3 mavo. Verder komen zowel grammatica als woordenschat aan bod.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Opleidingen waar Frans handig kan zijn:

- Toerisme en recreatie: Een reisleader, reisadviseur of medewerker in de toeristische branche kan beter werken met Franstalige toeristen.
- Horeca: Zeker in gebieden met veel internationale gasten, zoals de kust of in grote steden, is Frans een pluspunt in de horeca.
- Internationale handel: Kennis van het Frans is waardevol voor bedrijven die zakendoen met Franstalige landen of klanten.
- Marketing en communicatie: Voor een functie als communicatiemedewerker bij een bedrijf dat zich richt op de Franstalige markt is Frans een groot voordeel.
- Luchtvaartdienstverlening: Medewerkers in de luchtvaart, zoals stewardessen of grondpersoneel, kunnen beter communiceren met Franstalige reizigers.
- Secretariële beroepen: In internationale organisaties of bedrijven met Franse contacten is een medewerker die Frans spreekt een waardevolle aanwinst.

Waarom Frans nuttig is:

- Meer carrièremogelijkheden: Met een goede kennis van het Frans opent zich een grotere markt van potentiële werkgevers en een bredere waaier aan beroepen.
- Verbeterde communicatie: Je kunt direct communiceren met Franssprekende klanten en collega's, wat essentieel is in sectoren met veel internationale contacten.
- Verdieping van culturele kennis: Frans spreken geeft een andere kijk op de wereld en je krijgt toegang tot Franstalige media en cultuur.

Hoe wordt het vak gegeven?

Je krijgt in de derde klas 3 lessen Frans, net als in klas 4. In beide jaren komen de praktische vaardigheden natuurlijk aan bod, en in klas 4 moet je een fictieve reis organiseren.

Hoe komt het advies tot stand?

Op basis van eerder behaalde resultaten, inzet en houding.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

In het Programma van Toetsing en Afsluiting, het zogenaamde PTA, dat iedere leerling aan het begin van de 4e klas havo/vwo via de ELO kan raadplegen, staat precies aangegeven wat er voor het vak Frans in elke jaarlaag getoetst wordt en welke weging er aan gegeven wordt.

Alle eerdergenoemde vaardigheden komen aan bod en worden getoetst. Het is voor iedere leerling van groot belang dat document goed te bestuderen. Het eindexamen Frans bestaat uit tekstverklaring. Dat betekent automatisch dat leesvaardigheid, zowel in toetsing als in weging, een prominente plaats inneemt in het curriculum van het vak Frans.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Meneer Postuma (CPOS)

Informatie Geschiedenis

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Je moet het leuk vinden om over het verleden te leren. Hoe de mensen dachten, wat ze deden en vooral waarom. Als je het leuk vindt om erachter te komen waarom de wereld is zoals deze nu is; kies dan geschiedenis!

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

De geschiedenis vanaf de 18e eeuw tot nu wordt behandeld. Denk hierbij aan de Industriële revolutie, staatsinrichting, de Eerste en Tweede wereldoorlog en de Koude oorlog. Maar ook het conflict in het Midden-Oosten en de onafhankelijkheid van Nederlands-Indië komen voorbij.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Bij geschiedenis leer je het volgende:

- Je mening vormen en onderbouwen
- Je leert denken en beredeneren
- Je krijgt inzicht en menselijk gedrag
- En je begrijpt de wereld zoals deze nu is.

Hoe wordt het vak gegeven?

Je krijgt in 3 mavo twee lessen per week geschiedenis en in 4 mavo drie lessen. Daarnaast vervallen de SO's en krijg je maar 7 toetsen in 2 jaar (4 in mavo3, 3 in mavo4). Je krijgt een tekst en werkboek en aan de hand van lessen, verhalen, documentaires, films, opdrachten en gesprekken wordt door enthousiaste docenten de geschiedenis tot leven gebracht.

Hoe komt het advies tot stand?

De docenten van mavo2 kijken naar je inzet, je resultaten en of je goed bent in het verwerken van grote stukken tekst. Op basis hiervan maken ze een inschatting of je het vak aan kan in de bovenbouw.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Alle onderdelen van je SE komen terug op je CE.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Bij alle geschiedenis docenten!

Informatie Kunstvakken 1 (CKV)

Wat is het?

We noemen dit vak tijdens de lessen meestal CKV (Culturele Kunstzinnige Vorming) en dit is een stukje algemene ontwikkeling m.b.t. kunst en cultuur. Je gaat geen kunst maken, maar naar kunst kijken, erover praten en een onderbouwde mening vormen. Dit is belangrijk om meer begrip te krijgen voor elkaar en andere culturen.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

Je krijgt dit vak alleen de eerste helft van het jaar in klas 3. Je gaat een aantal introductie opdrachten maken, een collage over kunst en cultuur, je bezoekt twee kunstateliers, je doet rondje Eindhoven waarbij je naar beelden in de omgeving gaat kijken en je bezoekt een theatervoorstelling op school.

Hoe wordt het vak gegeven?

Je krijgt dit vak één lesuur in de week, de eerste helft van het schooljaar in mavo 3. We werken met een zelfgeschreven lesboekje en de onderdelen worden beoordeeld met een O-V-G.

Hoe komt het eindcijfer tot stand?

Kunstvakken 1 wordt afgesloten eind mavo 3 nadat alle onderdelen zijn afgesloten met minimaal een V. Is een onderdeel beoordeeld met een O dan zal de leerling het opnieuw moeten maken tot het voldoende is.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Bij meneer Schol.

Informatie Kunst Beeldend

3 MAVO

Je kunt in klas 3 kiezen voor CKV met Kunst Beeldend. De dingen die je bij kunst beeldend leert hebben te maken met vorm, kleur, stijl, fotografie en film. Hier goed in zijn kan heel handig zijn in je volgende studie of voor het beroep wat je later gaat doen. Denk dan bijvoorbeeld aan hele creatieve beroepen zoals binnenhuisarchitectuur of architect, reclamemaker, vormgever bij een tijdschrift, content vormgever voor social media, gamedesigner, meubelmaker of mode en uiterlijke verzorging. Maar ook beroepen waar veel van jouw creativiteit wordt gevraagd sluiten hierop aan. Denk dan aan docent basisschool, woongroep begeleider of zelfstandig ondernemer.

In klas drie mag je oefenen met verschillende zaken die allemaal van nut kunnen zijn bij beroepen. Je leert ten eerste om creatieve en eigen oplossingen te verzinnen (altijd handig!). Je leert ook in een jaar om precies na te kunnen tekenen terwijl je ook leert om professioneel te klieren en kladderen. Zo leer je dus over kleur, vorm, schaduw en lichtval. We staan ook stil bij kijken naar kunst (wat zie ik nu eigenlijk?) en je mening kunnen vormen over kunst (wat vind ik ervan en wat voel ik erbij?). Daar gaat in klas drie de theorie over. Er zijn in klas drie maar twee toetsen, de rest is gewoon lekker bezig zijn.

4 MAVO:

In 4 mavo ga je bij Kunst Beeldend op zoek naar je eigen stijl. Je hebt 4 uur per week les waarvan er vaak eentje voor theorie gebruikt wordt. Je werkt in 3 periodes met steeds eenzelfde opbouw van de opdrachten: Je begint bij een idee, maakt studies met betrekking tot wat je wil verbeelden en hoe je dat wil doen. Dat noemen we het beeldend proces. Je oefent dus in verschillende technieken met verschillende thema's. Daarna maak je een eindopdracht naar aanleiding van je studies. Beide tellen mee als SE-cijfer.

Naast praktisch werk heb je dus ook theorie. Dat gaat met name over Kunstgeschiedenis maar ook over hedendaagse kunst en hoe dat wordt gemaakt. Die kennis heb je nodig bij het examen en wordt getoetst in SE toetsen tijdens de toetsweek.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Bij Kunst Beeldend doe je eigenlijk twee keer examen. In Maart starten we met het Centraal Praktisch Examen. Elk jaar is dat rondom een ander thema zoals bijvoorbeeld, de stad, liefde of vermaak. Je doorloopt dan zelfstandig, tijdens verschillende momenten die we zorgvuldig plannen, een beeldend proces aan de hand van het examenboekje dat je krijgt. Jij bepaalt dan dus helemaal zelf wat je wil maken.

Als het CPE is afgesloten maak je ook een Centraal Schriftelijk Examen zoals bij andere vakken. Daarbij is het vooral belangrijk goed te kijken naar de plaatjes van kunstwerken die in je examen zitten. Deze vragen gaan vaak niet over de geschiedenis van kunst maar meer over hoe een kunstenaar werkt en wat hij/zij wil uitbeelden en hoe hij/zij dat doet. Kwestie van logisch nadenken dus.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Bij meneer Schol of mevrouw Beekmans

Informatie Kunst Drama

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Kunst Drama gaat over jezelf én de wereld om je heen. We maken theater over onderwerpen die spelen of hebben gespeeld in de samenleving. Kunst Drama is waardevol voor iedereen. Wat je later ook wilt worden, het is belangrijk dat je weet wie je bent en kunt nadenken over wat er in de wereld om je heen gebeurt. Daarnaast werk je aan je creativiteit, leer je presenteren en durf je voor een groep te staan. Stuk voor stuk vaardigheden die in elk vakgebied van pas komen.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

We werken vooral met praktische opdrachten. De ene week ben je bijvoorbeeld aan het improviseren, de andere week regisseer je je klasgenoten in een zelfbedachte scène. In mavo 4 kun je Kunst Drama als eindexamenvak kiezen. Daarom besteden we ook aandacht aan theaterbegrippen en maak je daar soms een toets over.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Bij Kunst Drama leer je niet alleen over jezelf en de wereld om je heen, maar ook hoe je dat op een creatieve manier kunt uitdrukken bijvoorbeeld in een scène, product of concept. Je leert presenteren en zelfverzekerd voor een groep staan. Allemaal vaardigheden die in elk beroep van pas komen.

Hoe wordt het vak gegeven?

In mavo 3 volg je het vak twee uur per week (in een blokuur). Deelname aan de Scènefabriek is dan niet verplicht, maar wél erg leuk om te doen! In mavo 4 doe je verplicht mee aan de Scènefabriek op vrijdagmiddag, en heb je daarnaast ook twee uur les per week (blokuur). We werken met eigen praktijkopdrachten en gebruiken geen vaste methode. Alle theorie en opdrachten worden gedeeld via Teams, zodat daar een handige verzameling ontstaat van alles wat je nodig hebt.

Hoe komt het advies tot stand?

Er wordt alleen een advies gegeven van klas 3 naar klas 4. Dat advies is meestal positief wanneer je je goed hebt ingezet, moeite hebt gedaan bij de praktijkopdrachten en hebt bijgedragen aan een veilige en respectvolle sfeer in de les.

Waarom heeft een leerling soms een voldoende als eindcijfer en een ontrading als advies?

Om het vak goed te kunnen volgen, is het niet genoeg om alleen tijdens de toets momenten je best te doen. Het is minstens zo belangrijk dat je bijdraagt aan een veilige sfeer in de les, zodat iedereen de ruimte krijgt om zich op zijn eigen manier te ontwikkelen.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Alle praktijkcijfers vanaf mavo 3 tellen mee voor je PTA. Je bent op dat moment dus al bezig met je eindcijfer (SE) voor je eindexamen (CSE).

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak

Dennis Bot: dennisbot@fritsphilips.eu. Zoek me op in lokaal F006 of stuur een berichtje via Teams.

Informatie Kunst Muziek

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Bij kunst muziek gaat het er in eerste instantie om dat je muziek leuk vindt! Leerlingen moeten het leuk vinden om samen muziek te maken. Ook ben je geïnteresseerd in de achtergrond van muziek, zoek je verdieping of afwisseling tussen leren en doen. Het is niet nodig om buiten school een instrument te bespelen.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Kunst muziek is een ideaal vak voor leerlingen die bijvoorbeeld richting muziek, kunst, cultuur, theater, film, televisie, audiovisuele vormgeving, kunstmanagement, reclame, media, kunst en techniek, communicatie, sociaal of maatschappelijk georiënteerd een opleiding zoeken. Daarnaast is muziek maken natuurlijk enorm goed voor de ontwikkeling van jouw hersenen, de verbinding met anderen, maar ook voor bijvoorbeeld het presenteren.

Hoe wordt het vak gegeven en wat komt er aan bod in mavo 3 en 4?

In mavo 3 krijg je in periode 1 en 2, drie lesuren per week (2 uur muziek + 1 uur Kunstvakken 1/CKV). In periode 3 en 4 van mavo 3 krijg je 2 lesuren Kunst Muziek. We besteden veel aandacht aan muziek maken, zowel aan het ontwikkelen van je eigen vaardigheden op instrumenten/zang als aan samenspelen (in bands). We gaan een digitale compositie maken, maar ook een koppeling met muziektheorie. Hiervoor gebruiken we de online methode 'Musicbox'. Dit is heel handig om niet alleen theorie te behandelen, maar ook om luistervaardigheid te trainen.

In mavo 4 krijg je 3 uur muziek in je eigen klas, en volg je 1 uur 'ensemble'. We bereiden met alle leerlingen die voor Muziek hebben gekozen, ook de HAVO- en VWO-leerlingen, een prachtig schoolconcert voor. Dan speel je een aantal nummers voor een publiek in de Effenaar! Daarom zijn we in de lessen veel bezig met het voorbereiden van deze nummers, waar jouw muzikale vaardigheden op verschillende instrumenten/zang ontwikkeld worden, maar waar ook veel van je gevraagd wordt qua samenspel en samenwerking met andere leerlingen.

Daarnaast gaan we dieper in op muziektheorie (bijv. luistervaardigheid, muziekstijlen, instrumentenkennis, begrippen) en doe je aan het einde van je 4^e leerjaar hierin centraal examen in muziek.

Hoe komt het advies tot stand?

In de onderbouw kun je zeggen dat iedereen die goed zijn best doet een hoog cijfer kan halen. In de bovenbouw komt er een beetje talent, aanleg en sociale vaardigheden bij kijken. Je maakt immers samen muziek. Toch kan een leerling met minder bagage die goed zijn best doet en bereid is om zich te ontwikkelen een voldoende halen. Het advies van de docent is daarom gebaseerd op interesse, inzet, capaciteiten en sociale vaardigheden.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Het Centraal Schriftelijk Eindexamen is een luisterexamen waarbij je geleerde theorie moet kunnen herkennen in muziek en moet kunnen verwoorden. De voorbereiding hiervan komt deels ook terug in de schoolexamens. Daarnaast is er ook praktisch schoolexamen, namelijk het Schoolconcert.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Bij alle muziekdocenten! Je kunt ons vinden in één van de muzieklokalen (F007 & F008) of je kunt een Teams bericht / e-mail sturen naar suzannevanhoppe@fritsphilips.eu.

Informatie Lichamelijke Opvoeding

Lichamelijke opvoeding draagt bij aan een gezonde levensstijl!

Dit is misschien wel een van de belangrijkste doelen van het vak. Als je op jonge leeftijd weinig beweegt, is de kans klein dat je op latere leeftijd wel gaat bewegen. Lichamelijke opvoeding heeft een belangrijke rol in het aanbieden van veel en veelzijdige bewegingsactiviteiten, waardoor kinderen plezier in bewegen krijgen.

Wat is het verschil tussen de onder- en bovenbouw?

In de onderbouw gaat het met name om het aanleren van motorische vaardigheden en spelregels. Het is de bedoeling dat we deze vaardigheden in de loop van jullie schoolperiode steeds meer gaan toepassen.

L.O. is in de examenklassen een handelingsdeel en dient te worden afgesloten met een voldoende voordat je je diploma krijgt. Deze voldoende is voor iedereen te halen mits je maar je best doet.

Wat leer je bij lichamelijke oefening?

Het doel van de lessen L.O. in de bovenbouw is niet om van iedereen een topsporter te maken, maar er zijn andere belangrijke vaardigheden die je ontwikkelt bij dit vak. Bij de aanmelding op het Frits Philips Lyceum-mavo zijn jullie allemaal getoetst op cognitieve vaardigheden (dat betekent dat er gekeken is hoe slim je bent) door middel van het basisschool advies en de Cito-toets. Dit zegt natuurlijk niets over je eventuele motorische vaardigheden. Het niveauverschil in de gemiddelde les L.O. is dan ook vaak erg groot. We verwachten dan ook niet van je dat je alles perfect beheerst. We passen alle lessen zo aan dat iedereen op zijn of haar niveau mee kan doen aan de lessen, zelfs leerlingen met een blessure of handicap.

Naast het bewegen ontwikkel je in de lessen ook vaardigheden zoals:

- Organiseren en regelen;
Het komt regelmatig voor dat leerlingen, die niet volledig mee kunnen doen met de les, worden ingezet als scheidsrechter of dat ze een toernooi (of een gedeelte ervan) in elkaar moeten zetten.
- Samenwerken;
Tijdens de les wordt van onze leerlingen verwacht dat ze daar waar nodig elkaar helpen. Je kunt hierbij denken aan elkaar helpen bij bijvoorbeeld een handstand maar ook een leerling die goed is in een bepaalde balsport die er in zijn team voor zorgt dat andere leerlingen beter gaan presteren.
- Het ontwikkelen van doorzettingsvermogen en overwinnen van angst;
Voor niet alle leerlingen zijn alle onderdelen even gemakkelijk. In de les lichamelijke oefening worden deze leerlingen uitgedaagd en ondersteund om door te zetten en hun angst te overwinnen. Het voelt voor hen als een overwinning als ze het op hun eigen manier is gelukt. Ook durlopen wordt niet door iedereen even leuk gevonden, toch komt dit onderdeel ieder jaar terug en is het verplicht. Sommige leerlingen hebben hier weinig zin in, maar ook in je verdere leven zal je vaak dingen moeten doen die je niet of minder leuk vindt, het helpt je als je daar niet moeilijk over doet.

We werken met een zeer gevarieerd programma, bijna alle bekende en minder bekende sporten komen aan bod. Dit allemaal binnen de domeinen van; spel, turnen, atletiek, racketspelen en bewegen op muziek. Plezier in bewegen staat voorop. Het gaat er bij ons niet om dat je iets perfect kunt, maar dat je laat zien dat je er je best voor doet en op jouw niveau vooruitgang boekt!

Informatie LO 2

Wat is LO2?

LO2 (Lichamelijke Opvoeding 2) is gym als examenvak. In het 3e jaar en 4e jaar krijg je 2 lesuren per week les met alleen de leerlingen die voor LO2 gekozen hebben. Dit is naast de 2 uren LO1 die je met je eigen klas hebt.

Voor alle duidelijkheid: het is niet zomaar 2 uur extra gym.

Het is een examenvak en dat betekent dat er meer van je wordt verwacht wat betreft je bewegingsvaardigheid en je inzet dan in de gewone gymlessen. Naast het bewegen wordt er ook aandacht besteed aan theorie, schriftelijke opdrachten, leidinggevende rollen en krijg je les in EHBO. Daarnaast is stagelopen bij een vereniging een verplicht onderdeel. Dat betekent ook dat er soms huiswerk gemaakt moet worden. Kortom: het is méér dan een gymles.

Waarom zou jij kiezen voor LO2?

- Je bent geïnteresseerd in bewegen en alles wat daarmee te maken heeft en je wilt je daarin verdiepen.
- Je wilt straks na het Frits Philips naar Summa Sport & Bewegen óf CIOS om:
 - te werken in de sportwereld (bijv. activiteitenbegeleider, fitnessinstructeur, de revalidatie, etc.)
 - na het mbo door te stromen naar de Sportacademie om docent LO worden
- Je wilt later een beroep buiten de sport waarin leiding geven belangrijk is?
 - gezondheidszorg
 - politie
 - leger
 - onderwijsassistent
- Je wilt bij een sportvereniging aan de slag gaan als jeugdtrainer, als begeleider of als scheidsrechter

Hoe kom je erachter of LO2 bij je past?

- Je vindt (bijna) alle sporten leuk om te doen en wilt je daarin verbeteren
- Je bent goed in samenwerken en je bent behulpzaam
- Je vindt het leuk om leiding te geven in sport en bewegen instructeur, observator of organisator uit te voeren.
- Vraag aan je gymleraar of die vindt of je voldoende in je mars hebt.

Let op:

Je moet geen blessures hebben, want we doen veel in de praktijk, dus je moet actief mee kunnen doen.

Indien je een blessure hebt of krijgt, wordt het heel moeilijk om het vak af te ronden.

Het programma:

LO2 als examenvak gaat om drie onderdelen:

- bewegen
- bewegen & regelen
- bewegen & gezondheid & samenleving

Het verschil met het gewone LO-programma is dat je in LO2 op deze onderwerpen veel dieper ingaat.

Bij 'bewegen' vergroot je je vaardigheid in een aantal spelen, turnactiviteiten, dansvormen, atletiekonderdelen, klimmen en in een zelfverdedigings- onderdeel. Dit doen we met lessen in school en activiteiten buiten school.

Bij 'bewegen & regelen' gaat het om het leren vervullen van taken als lesgever, scheidsrechter, coach. Je moet bewegingssituaties op gang brengen, op gang houden, observeren, beoordelen, aanpassen en organiseren.

Bij 'bewegen & gezondheid & samenleving' ga je je verdiepen in deze aspecten. Bijvoorbeeld de relatie tussen bewegen en gezondheid, het opzetten van een trainingsprogramma, het verbeteren van je eigen fitheid en eerste hulp bij sportongelukken, het uitvoeren van een stageopdracht.

Ben jij een sportieve en actieve leerling die graag veelzijdig bezig is met verschillende beweegactiviteiten? Dan kies je voor LO2!!!

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Mevrouw Janssen, ilsejanssen@fritsphilips.eu

Informatie Maatschappijleer

Alle leerlingen in 3 en 4 mavo krijgen verplicht maatschappijleer. Het is dus geen keuzevak zoals de vakken in je profiel. Maar het is wel een compleet nieuw vak.

Met maatschappijleer proberen wij drie doelen te behalen. Wij willen dat jullie politieke en maatschappelijke kennis verwerven. Dat jullie een politiek en maatschappelijk oordeelsvermogen creëren en dat jullie leren hoe je politiek en maatschappelijk aan de samenleving kan deelnemen.

Hoe wordt het vak gegeven?

In 3 en 4 mavo krijg je twee uur maatschappijleer per week. Er zijn praktische opdrachten en kennistoetsen. In toetsweek 1 en 3 van 4 mavo krijg je een kennistoets. Verder breng je een bezoek aan de Tweede Kamer in Den Haag.

Welke onderwerpen/thema's komen aan bod?

Wat is maatschappijleer?

Media

Cultuur

Socialisatie

Politiek

Recht en criminaliteit

Pluriforme samenleving

Werk en inkomen

Integratie

Inclusieve samenleving

Waarom is maatschappijleer een interessant vak?

Het gaat over de wereld waarin je zelf leeft en waarin continue iets gebeurt.

Je leert bepaalde onderwerpen (soms uitdagingen) waar we allemaal tegenaan lopen bekijken vanuit verschillende invalshoeken, een mening vormen hoe jij hier tegenaan kijkt, en zult merken dat klasgenoten soms een andere mening over een bepaald onderwerp hebben. Door actuele voorbeelden te gebruiken in de les, wordt het herkenbaar en leer je gemakkelijker aan de hand van deze voorbeelden wat bepaalde begrippen betekenen.

We willen uiteraard de lesstof meegeven die we moeten behandelen vanuit de overheid, maar willen bovenal dat je handvatten krijgt, welke je in de toekomst kunt gebruiken als deelnemer aan de maatschappij.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Meneer van Loosdregt, tommyvanloosdregt@fritsphilips.eu

Informatie Nask1

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Een leerling moet het vooral uitdagend vinden om probleemoplossend bezig te zijn. De belangrijkste talenten die daarbij horen zijn doorzettingsvermogen, probleemoplossend inzicht, basis rekenvaardigheid en wiskundig inzicht.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

NaSk1 staat voor Natuurkunde en scheikunde 1. De nadruk ligt op natuurkunde. Bij Nask1 kijken we dus naar hoe verschijnselen in de natuur te verklaren zijn. Het vak vraagt inzicht en de mogelijkheid om logisch te beredeneren ("wat gebeurt er als..." of "hoe komt het dat...").

Onderwerpen die we behandelen zijn: licht, beeld en geluid, het weer en de weersverschijnselen, elektriciteit, warmte, constructies, veiligheid en gebruik van stoffen en materialen.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Voor bijna alle technische opleidingen op het MBO is nask1 verplicht of gewenst, maar ook bij opleidingen in de landbouw en laboratoriumonderzoek kan het handig zijn.

(oud-leerling; alle onderwerpen die wij hebben behandeld en geleerd komen als snelle herhaling terug in het 1^e leerjaar van MBO-4, technische opleiding)

Hoe wordt het vak gegeven?

In mavo-3 wordt dit vak gedurende 3 lesuren per week gegeven, waarbij theorie en praktisch onderzoek doen gecombineerd wordt.

In mavo-4 wordt dit vak 4 lesuren per week gegeven, waarbij het centraal schriftelijk examen en de daarbij behorende kerndoelen op zowel theoretische als praktische manieren worden aangeboden.

De methode die wordt gebruikt is net zoals in de onderbouw: Nova-nask1, met daarbij ook de digitale leermiddelen om (extra) te oefenen en te controleren of je de leer-, lesstof hebt begrepen.

Hoe komt het advies tot stand?

Alle toetsen worden meegenomen in het advies voor de keuze naar de bovenbouw. Veel onderwerpen worden meegenomen naar de bovenbouw die ook al in de tweede klas het nodige (bereken-)inzicht vragen. Dit inzicht krijgt een grotere rol in de bovenbouw en daarom wordt het advies vooral gebaseerd op deze inzichtvragen.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

De vakdocenten (onderbouw) nask1 en natuurkunde.

Informatie Nask2

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Als je nieuwsgierig bent naar hoe stoffen werken en reageren, dan is NaSk2 iets voor jou!

Je moet het leuk vinden om:

- te onderzoeken en experimenteren in het practicumlokaal,
- te begrijpen wat er gebeurt bij scheikundige reacties,
- te leren over stoffen, materialen, energie en het milieu,
- en soms te rekenen met formules of verhoudingen.

Kort gezegd: als je wilt weten *waarom iets verandert* (zoals waarom ijzer roest of wat er gebeurt als je azijn en baking soda mengt), dan past NaSk2 bij jou.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

In mavo 3 leer je meer over:

- stofeigenschappen, mengsels, rekenen aan mengsels en scheidingsmethodes
- chemische reacties, blokschema's opstellen, moleculen, atomen, reactievergelijkingen opstellen, systematische naamgeving en kloppend maken
- verbrandingsreacties, reactiesnelheid, rekenen aan reacties, gevolgen milieu
- zuren en base, pH bepalen, hydrofiel en hydrofoob
- leren werken met de BINAS

In mavo 4 leer je meer over:

- eigenschappen van zouten, zoutformules opstellen, hardwater en systematische naamgeving
- neerslagreacties, werken met de BINAS, bepalen lading ion
- verschil thermoplast en thermoharder, monomeren en polymeren, verschillende stralingen en bronnen uit de natuur, afval scheiden
- zuren en base reacties, pH bepalen, titraties

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

NaSk2 is handig als je later iets wilt doen in:

- de gezondheidszorg (zoals laborant, apothekersassistent, verpleegkundige),
- de techniek of industrie (bijv. procestechniek, energie, milieukunde),
- of als je gewoon beter wilt begrijpen hoe de wereld om je heen werkt.

Ook in het dagelijks leven helpt het je om etiketten op producten te begrijpen, veilig met chemische stoffen om te gaan en milieubewuste keuzes te maken.

Hoe wordt het vak gegeven?

- Het vak wordt 3 lesuren per week gegeven
- ongeveer 2/3 theorie en 1/3 praktijk (experimenten en proeven);
- je werkt met een methode zoals *Pulsar*.
- Hiervoor is een online omgeving waarbij je digitaal bij het boek kan en opdrachten kan maken.

Tijdens de lessen bespreek je theorie, maak je opdrachten, en voer je regelmatig practica uit om dingen in het echt te zien gebeuren.

Hoe komt het advies tot stand?

Het advies voor NaSk2 wordt gegeven op basis van:

- je cijfers voor NaSk in de onderbouw,
- je interesse en inzet tijdens de lessen,
- en soms je werkhouding en inzicht bij practica of projecten.

Een leerling kan soms een voldoende cijfer hebben, maar toch een ontrading krijgen als:

- de leraar merkt dat je nu al veel moeite en tijd in het vak moet stoppen om een 6 te halen. En in de bovenbouw wordt het alleen maar meer en moeilijker, waardoor deze 6 ook kan gaan uitkomen op een 5 of lager.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

In mavo 3 zitten er in het schoolexamen de volgende onderdelen:

- SE1: H1 en 2: Stofeigenschappen/Mengsels/Stoffen aantonen/Scheidingsmethoden
- SE2: H3 en 4: Chemische reacties/Productie voorbereiden/Moleculen en atomen/Reactievergelijkingen opstellen
- SE3: H5 en 6: Verbrandingsreacties/Blusmiddelen/Reactiesnelheid/ Rekenen aan reacties/Mens en milieu
- SE4: H8 en 10: Schoonmaken met zuren en base/Schoonmaken/Reinigen en verzorgen/Product onderzoeken/Eigenschappen/Oplosbaarheid opbouw/Formules zouten
- SE5: PO over scheidingmethoden
- SE6: PO over reactiesnelheid

In mavo 4 zitten er in het schoolexamen de volgende onderdelen:

- SE1: H7 en 9: Zuivere stoffen en mengsels/Stoffen sorteren/Reacties/Chemie in het klein/Verbranding/Chem.Rekenen/Delfstoffen/Brandstoffen/Kunst-stoffen/Veiligheid en milieu
- SE2: H10 en 12: Eigenschappen van zouten/Oplosbaarheid van zouten/Opbouw van zouten/Formules van zouten/Samengestelde ionen/De oplosbaarheidstabel/Nieuwe zouten maken/Aantonen van ionen/Ionen verwijderen/Hard water
- SE3: H8 en 11: Schoonmaken/Reinigen en verzorgen/Schoonmaken met zuren en basen/Een product onderzoeken/Zuren en zure oplossingen/Basen en basische oplossingen/Zuur-base-reacties/Titreren
- SE4: PO over zouten

Let op deze onderdelen zijn afhankelijk van welke methode wij toepassen bij NaSk2. Komt er een nieuwe methode kunnen de onderdelen per schoolexamen dus worden aangepast.

Op het centraal schriftelijk eindexamen kunnen alle onderdelen terugkomen uit mavo 3 en mavo 4.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Je kunt altijd terecht bij:

- Je NaSk-docent(en); in mavo 3 en 4 wordt NaSk 2 gegeven door mevrouw Beeks en mevrouw van Driel;
- de decanen voor vragen over profiel- en vakkenkeuze;
- of je mentor als je twijfelt of dit vak goed bij je past.

Informatie Nederlands

Om succesvol te zijn in je studie en latere beroep, is het belangrijk dat je de verschillende onderdelen van je moedertaal goed beheerst. Het vak Nederlands helpt je daarbij.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

In mavo 3 en 4 gaan we bij het vak Nederlands met leesvaardigheid, spelling, formuleren en fictie aan de slag. Daarnaast wordt er ook aandacht aan schrijf- en spreekvaardigheid besteed. Denk hierbij aan het geven van presentaties of gesprekken die je met klasgenoten over een bepaald onderwerp leert voeren.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

De kennis van het vak Nederlands is om verschillende redenen later zowel in je privéleven als in je carrière erg handig.

In veel beroepen is het namelijk erg belangrijk om helder en effectief te kunnen communiceren. Of je nu schrijft, een presentatie geeft, of gesprekken voert, de taalvaardigheid die je in het vak Nederlands ontwikkelt, helpt je om je ideeën duidelijk over te brengen en goed te begrijpen wat anderen zeggen.

Veel werkzaamheden, zoals e-mailen, rapporteren, of het opstellen van documenten, vereisen een goede beheersing van de taal. Correcte spelling en grammatica zijn daarbij belangrijk.

Hoe wordt het vak gegeven?

In mavo 3 en 4 krijg je drie lesuren in de week Nederlands. De lesstof wordt aangeboden via de methode **Nieuw Nederlands**, die ook digitaal beschikbaar is. Dit betekent dat je de stof zowel in de les als thuis kunt oefenen en bestuderen.

Geen advies voor Nederlands?

Als je moeite hebt met het vak, wordt aangeraden om:

- Bij de lesstof te blijven en goed door te lezen.
- Vragen te stellen als je iets niet begrijpt of als je ergens moeite mee hebt. Wacht niet tot het te laat is.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Je start in mavo 3 al met de schoolexamens. De onderdelen die daarbij worden getoetst zijn leesvaardigheid, schrijfvaardigheid en luistervaardigheid.

In mavo 4 sluit je je schoolloopbaan af met het centraal schriftelijk examen.

De onderdelen die hierbij worden getoetst zijn leesvaardigheid, schrijfvaardigheid en taalverzorging.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Als je vragen hebt over het vak Nederlands, kun je altijd terecht bij je vakdocent Nederlands of andere docenten die het vak geven. Zij kunnen je helpen met uitleg en extra oefenmateriaal.

Informatie Spaans

Wat moet een leerling kunnen en leuk vinden om dit vak te kiezen?

In ieder geval moet de leerling gevoel voor talen hebben. Verder moet hij/zij geïnteresseerd zijn in Spanje en de Spaanstalige wereld. Het helpt ook, wanneer de leerling een idee heeft wat hij/zij later met het Spaans wil gaan doen: handel, toerisme, internationale studie, reizen, etc.

Wat is inhoudelijk het verschil tussen de onder- en bovenbouw?

Het voornaamste verschil is de training in de vier vaardigheden. Vanaf de 3e klas beginnen we met het toetsen van leesvaardigheid, luistervaardigheid, spreekvaardigheid en schrijfvaardigheid in aparte toetsen. Ieder jaar trainen we deze vaardigheden uitgebreider.

- Leesvaardigheid: We lezen gezamenlijk een Spaans leesboekje op mavo-niveau en hier wordt een inhoudelijke toets over gemaakt waarbij het boekje gebruikt mag worden.
- Gespreksvaardigheid: we oefenen gesprekken over echte situaties/gebeurtenissen. In mavo 4 bereid je een Spaanse presentatie voor met een klasgenoot over een Spaanstalige bestemming naar keuze en heb je een Spaans gesprek met de docent.
- Luistervaardigheid: in de lessen trainen we via kijk/luisteroefeningen deze vaardigheid. Hierna volgt een kijk-luister toets.
- Schrijfvaardigheid: je leert langere teksten te schrijven zoals een recensie over een film of serie of een brief over een vakantie.

Hoe wordt het vak gegeven?

Op dit moment wordt de methode Paso Adelante gebruikt in de bovenbouw.

De stof wordt in 3 uren per week gegeven. Waarvan 2 uren aan theorie/grammatica wordt besteed en 1 uur aan de specifieke vaardigheid die voor de betreffende toets wordt getraind.

Welke onderdelen zitten in het Schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

In het CSE zit leesvaardigheid, net zoals bij de andere moderne vreemde talen. De andere vaardigheden; schrijven, spreken en luisteren zitten in het schoolexamen. In de bovenbouw wordt elke hoofdstuk afgesloten met één toets bestaande uit grammatica en vocabulaire. Zoals in de onderbouw.

Hoe komt het advies tot stand?

De docent van de tweede klas kijkt naar capaciteiten en motivatie van de leerling, naar de cijfers voor de onderdelen die op de vaardigheden zijn gericht, neemt een eventueel dyslexierapport mee in de besluitvorming en komt zo tot een advies.

Waarom heeft een leerling soms een voldoende als cijfer en toch een negatief advies?

Als de leerling niet voldoende motivatie voor het vak heeft, veel moeite heeft met de vaardigheden of als er sprake is van ernstige dyslexie, kan het gebeuren dat de docent moeilijkheden in de latere jaren voorziet en vooral op het CSE, dat de helft van het eindexamenpunt vormt en daarom tot een negatief advies komt.

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Je docent Spaans.

Informatie Wiskunde

Wat moet je als leerling leuk of interessant vinden om dit vak te kiezen?

Veel leerlingen die wiskunde interessant vinden, houden van puzzels, patronen en logisch nadenken. Wiskunde is dan ook een vak waarin je leert om stap voor stap problemen op te lossen. Dat geeft niet alleen voldoening, het is ook een waardevolle vaardigheid in het dagelijks leven én in veel beroepen.

Wiskunde klinkt misschien theoretisch, maar het is in feite heel praktisch. Hoe bereken je korting? Hoe lees je een grafiek? Hoeveel tegels heb je nodig voor een vloer? Al deze vaardigheden komen aan bod in het wiskundeonderwijs. Het is dus een vak dat je helpt om zelfstandig en kritisch met cijfers en situaties om te gaan. Daarnaast kom je wiskunde veel tegen in het dagelijks leven. Denk maar aan winkelen, boodschappen doen, belastingaangifte doen, rekeningen die je krijgt.

Welke onderwerpen/onderdelen komen aan bod in 3 en 4 mavo?

Zowel in 3 mavo als 4 mavo bereiden we je voor op het eindexamen. We houden ons dan bezig met de volgende 4 domeinen:

- Rekenen, meten en schatten.
- Vlakke figuren.
- Verbanden.
- Ruimtemeetkunde.

Waarvoor kan de kennis van dit vak handig zijn later?

Beroepen die gericht zijn op techniek, economie, zorg of ICT.

Hoe wordt het vak gegeven?

In mavo 3 krijgen de leerlingen 3 uur wiskunde per week, en in mavo 4 wordt dit 4 uur per week. Net zoals in de onderbouw maken we gebruik van de methode Getal en Ruimte.

Hoe komt het advies tot stand?

Voor het advies dat wij geven kijken we naar de werkhouding en het cijfer van de leerling. Zien wij of de leerling kansrijk is om een diploma te halen voor het vak.

Welke onderdelen zitten er in het schoolexamen en welke onderdelen zitten in het Centraal Schriftelijk Eindexamen?

Zowel voor het SE als CE werken we met de volgende 4 domeinen:

- Rekenen, meten schatten (procenten, verhoudingen, metriek stelstel);
- Vlakke figuren (hoeken berekenen, zijde berekenen, oppervlakte, vergrotingen);
- Verbanden (rekenen met formules, rekenen met grafieken, vergelijkingen oplossen);
- Ruimtemeetkunde (rekenen in 3d figuren, inhoud berekenen, vergrotingen).

Bij wie kun je terecht met vragen over dit vak?

Mevrouw Hendriks

Bijlage 1: Vakkenkeuze 3 mavo

Gemeenschappelijk deel				
De vakken: Nederlands, Engels, lichamelijke opvoeding en levensbeschouwing De onderdelen: toekomstdossier en kunstvakken 1				
Profieldeel				
	☐ Techniek	☐ Groen	☐ Economie	☐ Zorg en Welzijn
Verplicht	Nask1 Wiskunde	Wiskunde	Economie	Biologie
1 vak kiezen	-	☐ Nask1 ☐ Biologie	☐ Frans ☐ Duits ☐ Wiskunde	☐ Wiskunde ☐ Geschiedenis ☐ Aardrijkskunde
Kunstvakken				
Verplicht 1 vak kiezen	☐ Kunst beeldend ☐ Kunst drama ☐ Kunst muziek	☐ Kunst beeldend ☐ Kunst drama ☐ Kunst muziek	☐ Kunst beeldend ☐ Kunst drama ☐ Kunst muziek	☐ Kunst beeldend ☐ Kunst drama ☐ Kunst muziek
Vrije deel keuzevakken				
Verplicht 3 vakken kiezen	☐ Frans* ☐ Spaans* ☐ Duits* ☐ Biologie ☐ Economie ☐ Nask2 ☐ LO2**	☐ Frans* ☐ Spaans* ☐ Duits* ☐ Nask1 ☐ Biologie ☐ Aardrijkskunde ☐ Nask2 ☐ LO2**	☐ Frans* ☐ Spaans* ☐ Duits* ☐ Wiskunde ☐ Geschiedenis ☐ Aardrijkskunde ☐ LO2**	☐ Frans* ☐ Spaans* ☐ Duits* ☐ Wiskunde ☐ Geschiedenis ☐ Aardrijkskunde ☐ Economie ☐ Nask2 ☐ LO2**

Nask1 = natuurkunde

Nask2 = scheikunde

Opmerkingen:

- Mavo 3: je volgt 8 examenvakken (incl. NE + EN), waarvan je er nu 6 kiest in een profiel.
Mavo 4: je kiest of je met 6 óf 7 vakken examen wil doen.
- *Frans, Duits of Spaans kan alleen gekozen worden als dit vak ook gevolgd is in klas 2.
- **LO2 kan in mavo 4 alleen als 7^e vak gekozen worden.
- Wil je doorstromen naar Havo? Maak een afspraak met de decaan voor advies zodat je vakkenkeuze aansluit bij een havo profiel. Zo is Nask2 bijv. van belang als je door wilt stromen naar N&G of N&T op havo.

Bijlage 2: Vakkenkeuze 4 mavo

Gemeenschappelijk deel				
De vakken: Nederlands, Engels, maatschappijleer, lichamelijke opvoeding en levensbeschouwing				
De onderdelen: toekomstdossier en profielwerkstuk				
Profieldeel				
	o Techniek	o Groen	o Economie	o Zorg en Welzijn
Verplicht	Wiskunde Nask1	Wiskunde	Economie	Biologie
Verplicht 1 vak kiezen		o Nask1 o Biologie	o Frans o Duits o Wiskunde	o Geschiedenis o Aardrijkskunde o Wiskunde
Vrije keuzevakken				
Verplicht 2 vakken kiezen	o Frans o Duits o Spaans o Nask2 o Biologie o Economie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama*	o Frans o Duits o Spaans o Aardrijkskunde o Nask1 o Nask2 o Biologie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama*	o Frans o Duits o Spaans o Wiskunde o Geschiedenis o Aardrijkskunde o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama*	o Frans o Duits o Spaans o Geschiedenis o Aardrijkskunde o Wiskunde o Nask2 o Economie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama*
Extra 7^e examenvak***				
Je mag een extra (7 ^e) examenvak kiezen	o Frans o Duits o Spaans o Nask2 o Biologie o Economie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama* o LO2**	o Frans o Duits o Spaans o Aardrijkskunde o Nask1 o Nask2 o Biologie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama* o LO2**	o Frans o Duits o Spaans o Wiskunde o Geschiedenis o Aardrijkskunde o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama* o LO2**	o Frans o Duits o Spaans o Geschiedenis o Aardrijkskunde o Wiskunde o Nask2 o Economie o Kunst beeldend* o Kunst muziek* o Kunst drama* o LO2**

Nask1 = natuurkunde

Nask2 = scheikunde

Opmerkingen:

- Je kunt een vak alleen kiezen als je dit vak ook hebt gevolgd in klas 3.
- *Je mag in je hele profiel maximaal één kunstvak kiezen.
- ** De combinatie LO2 en een kunstvak kan alleen als dit roostertechnisch mogelijk is.
- ***Je mag nog een extra vak kiezen (dus 7 examenvakken in totaal). Hiervoor moet je wel voldoen aan een aantal voorwaarden. Deze kun je nalezen op onze website: www.fritsphilips.eu/onze-school/afdelingen/mavo
- Heb je havo-ambities? Ga dan in gesprek met de decaan voordat je dit formulier invult. Aan te raden is om je vakken zo te kiezen dat je een goede inhoudelijke aansluiting hebt op de havo profielen.

Bijlage 3: Havo profielen

Gemeenschappelijk deel				
De vakken: Nederlands, Engels, Culturele en Kunstzinnige Vorming, Maatschappijleer, Lichamelijke opvoeding en Levensbeschouwing. De onderdelen: Profielwerkstuk en Toekomstdossier				
Profieldeel				
	○ N&T	○ N&G	○ E&M	○ C&M
<i>Verplicht</i>	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde	Biologie Scheikunde	Economie Geschiedenis Wiskunde A	Geschiedenis
<i>Kies één vak</i>	n.v.t.	○ Wiskunde A ○ Wiskunde B	n.v.t.	○ Frans ○ Duits ○ Spaans
<i>Kies één vak</i>	○ Biologie ○ Natuur, leven & technologie	○ Aardrijkskunde ○ Natuurkunde ○ Natuur, leven & technologie	○ Aardrijkskunde ○ Bedrijfseconomie	○ Aardrijkskunde ○ Economie ¹
<i>Kies één vak</i>	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	○ Kunst beeldend ² ○ Kunst muziek ² ○ Kunst drama ²
Vrije deel				
<i>Verplicht:</i> <i>Kies één vak</i>	○ Frans ○ Duits ○ Spaans ○ Kunst beeldend ² ○ Kunst muziek ² ○ Kunst drama ² ○ Economie ○ Natuur, leven & technologie ○ Biologie	○ Frans ○ Duits ○ Spaans ○ Economie ○ Natuur, leven & technologie ○ Aardrijkskunde ○ Natuurkunde	○ Frans ○ Duits ○ Spaans ○ Biologie ○ Aardrijkskunde ○ Bedrijfseconomie	○ Wiskunde A ○ Aardrijkskunde ○ Frans ○ Duits ○ Spaans
Extra				
<i>Versterkte taal</i>	○ Cambridge (versterkt Engels)			
<i>Extra vak</i>	Keuze uit een vak van het vrije deel behorende bij het profiel (m.u.v. nlt, kb, km en kd) of uit het rijtje hieronder. Een extra vak wordt niet ingeroosterd, het is wel mogelijk om lessen te 'sprokkelen'. Er kunnen extra eisen verbonden worden aan het kiezen van een extra vak.			
	• Duits • Frans • Spaans • Geschiedenis • Aardrijkskunde	• Duits • Frans • Spaans • Geschiedenis	• Biologie • Scheikunde • Natuurkunde	• Bedrijfseconomie • Biologie • Scheikunde • Natuurkunde
Algemene opmerkingen:				
- Als een leerling na het behalen van het havo diploma door wil stromen naar 5 vwo, dan kan deze leerling na het Centraal Eindexamen een inhaalprogramma volgen voor een vak waar de leerling op de havo geen eindexamen in heeft gedaan. Vergelijk de keuzemogelijkheden van het havo en vwo profiel. - Als een vak door een zeer klein aantal leerlingen gekozen is en hierdoor blokkades ontstaan om tot een goed en flexibel rooster te komen, zal met de leerling in eerste instantie de mogelijkheid om een ander vak te kiezen besproken worden. Indien een ander vak niet aansluit bij de wens of behoefte van de leerling, worden de mogelijkheden om het gewenste vak buiten het rooster om te volgen onderzocht.				

¹ : Economie kan in dit profiel alleen gekozen worden in combinatie met wiskunde A.

² : Een belangrijk onderdeel van de kunstvakken is Kunst algemeen, dit wordt afgesloten met een CE.

Bijlage 4: Lessentabel 3 en 4 mavo

Vak	Aantal lesuren per week	
	Mavo 3	Mavo 4
Nederlands	3	3
Engels	3	3
Kunstvakken 1	0,5	0
Maatschappijleer	2	2
Lichamelijke opvoeding	2	2
Mentoruur	1	1
Frans	3	3
Duits	3	3
Spaans	3	3
Wiskunde	3	4
Nask1	3	4
Nask2	3	3
Biologie	3	4
LO2	2	2
Aardrijkskunde	2	3
Geschiedenis	2	3
Economie	3	4
Kunst beeldend	2	4
Kunst drama	2	4
Kunst muziek	2	4

N.B. op het moment van het publiceren van deze reader zijn de lesuren voor schooljaar 2026-2027 nog niet vastgesteld. Dit is de lestabel van 2025-2026. De nieuwe lestabellen worden in maart vastgesteld en gepubliceerd op de schoolwebsite.